

Odgovori: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Splošno

- Katera področja v Sloveniji je po vašem mnenju najbolj treba urediti? Opredelite tri najpomembnejše rešitve na področjih, za katera menite, da so spremembe nujne.

Zdravstvo. Eno najpomembnejših področij socialne države, na katerem zmanjkuje časa, je zdravstvo. Plazeča se privatizacija - kljub nekaterim ukrepom v pravi smeri, izborjenih iz ulice v tem mandatu - vztrajno napreduje. Potrebujemo nedvoumen rez med javnim in zasebnim zdravstvom, uvedbo konkurenčne prepovedi dela zdravnikov v javnih zavodih pri zasebnikih v vseh njihovih oblikah in omejevanje koncesij s ciljem njihove postopne odprave. Na drugi strani mora država kadrovske, infrastrukturno in finančno okrepitev javne zavode.

Oboroževanje. Slovenija se mora odvrniti od imperialistične politike EU in NATO pakta, ki slovensko gospodarstvo in državni proračun zavezuje k zapravljanju denarja za orožje in za intervencije v tujini za interese tujih in domačih kapitalistov. To je edini način, da se začne presežek družbenega proizvoda porablja za cilje, ki dejansko koristijo delavkam in delavcem - dostojnim plačam, socialnim in delavskim pravicam doma, miru v tujini. Za razliko od zunanje vojaške grožnje, ki jo proizvaja šele NATO pakt nasproti preostanku sveta, pa nas podnebni zlom dejansko ogroža. Ukrepanje na področju tako preprečevanja kot prilagajanja na podnebni zlom je nujno.

Draginja. Slovenija mora prekiniti s politiko subvencioniranja kapitala in mogotcev in preusmeriti vire v večjo moč in materialno varnost delavkam in delavcem, ki bogastvo te družbe dejansko ustvarjajo. Država mora z neposrednimi posegi zmanjšati finančno breme urejanja bivanjske situacije, znižati energetske in prehranske revščine ter dvigniti plače, pokojnine in štipendije na eni strani. Na drugi strani mora kapitaliste in veleposestnike pravično obdavčiti, da plačajo svoj pošten delež: z obdavčitvijo nakopičenih nepremičnin in premoženja, luksuza, dvigom obdavčitve bogatašev in kapitala. Sredstev je dovolj, le v zadnjem letu je kapital zabeležil 6,7 milijarde evrov čistega dobička. Na drugi strani prejemki delovnih ljudi druginje ne lovijo.

- Katere javne storitve v naši državi so za vas najpomembnejše in zakaj? Na kakšen način nameravate izboljšati učinkovitost, kakovost in dostopnost do njih? Navedite konkretne ukrepe.

Najpomembnejše javne storitve v Sloveniji so brez dvoma javno zdravstvo, javno šolstvo, dolgotrajna oskrba in socialna država. Vse troje so predpogoji za družbo, kot jo imamo zdaj in za družbo, ki jo želimo graditi. Brez javnega zdravstvenega sistema, v katerega vplačujemo

vsi in ki skrbi za zdravstvene potrebe vseh nas, bi bila tako zdrav duh kot zdravo telo na voljo le bogatašem. Brez javnega šolstva bi bile šole poligon bogatašev, klerikalcev in različnih interesnih skupin, ki bi v kurikulumih potvarjale zgodovino, širile lastno ideologijo in vrednote ter upravičevale lastno moč in obstoj. Brez dolgotrajne oskrbe bodo v starajoči se družbi starejši vse bolj prepuščeni sami sebi in se bomo vračali v davne čase, v katerih je biti star pomenilo biti odveč. Brez socialne države pa bi vsakdo, ki se v svojem življenju za trenutek spotakne, bil obsojen na trajno revščino, brez možnosti izhoda. Vsaka mama samohranilka, ki bi ostala brez službe, vsak, ki postane invalid zaradi poškodbe, bolezni ali ki se rodi z oviranostjo, vsak upokojenec, ki mu poplave odnesejo hišo, bi bil brez socialne države prepuščen na milost in nemilost neizprosному sistemu kapitalizma.

Ukrepi za izboljšanje vseh teh sistemov delujejo vzajemno. Država mora na področju zdravstva doseči popolno ločitev javnega od zasebnega in zagotoviti, da bodo celotne zdravstvene potrebe prebivalstva pokrivali javni zavodi. Ukiniti mora obvezni zdravstveni prispevek, ki odstopa od načela da vsak prispeva po svojih zmožnostih, in ga nadomestiti s progresivno dajatvijo. Kadre, ki delajo v zdravstvu in šolstvu, predvsem tiste z nižjimi plačami, je treba dodatno nagraditi in jim omogočiti prioriteto pri reševanju stanovanjskega vprašanja. Za šolstvo in dolgotrajno oskrbo je nujen ukrep interventni dvig plač za ključne profile, predvsem za učitelje, asistente, negovalke in podporno osebje v dolgotrajni oskrbi. Na področju socialne države pa moramo ukiniti ukrepe iz t.i. Šutarjevega zakona, sistem pa razširiti tako, da nobena prebivalka ali prebivalec Slovenije ne bo živel v pomanjkanju.

- Kako je po vašem mnenju na splošno gledano mogoče izboljšati položaj delavk in delavcev v Sloveniji? Navedite tri ukrepe ali rešitve, ki jih boste predlagali na tem področju.

Najpomembnejši načini za izboljšanje položaja delavk in delavcev v Sloveniji so krepitev sindikalnih organizacij, dvigovanje razredne zavesti delavskega razreda in predvsem postavljanje razrednega boja v ospredje delavskih gibanj. Položaj delavk in delavcev je v diametralnem nasprotju s položajem kapitalističnega razreda. Hkrati pa je kapitalistični razred v kuloarjih institucionalne politike mnogo bolj organiziran in konsistenten pri uveljavljanju svojih politik ter kopičenju lastnih pravic in privilegijev. Edini način, na katerega se ta enačba lahko obrne, je podobna stopnja organiziranja, discipline in predvsem bojevitosti na strani delavk in delavcev. Kot stranka in gibanje bomo pri tem pomagali na vse načine, na katere lahko.

Konkretni trije ukrepi, za katere se bomo borili v institucionalni politiki, pa so naslednji:

- Obvezno priznavanje reprezentativnosti sindikatov in strožji nadzor delodajalcev glede zdravja in varnosti pri delu
 - Usklajevanje minimalne plače tudi z gospodarsko rastjo, ter prepoved osnovnih plač pod minimalno plačo na ravni države
 - Boj proti prekarizaciji, večji nadzor nad prikritimi delovnimi razmerji
- Kako se po vašem mnenju lahko izboljša položaj mladih v državi? Navedite tri ukrepe.

Reševanje stanovanjske problematike, nadomestitev prekarnih oblik dela z rednimi zaposlitvami in širši program štipendiranja in finančne podpore med študijem.

- Stanovanjska problematika je področje, na katerem lahko za mlade največ naredimo. Za tiste, ki še študirajo, mora država zgraditi študentske domove. Za tiste, ki so študij končali ali že delajo, pa mora obnoviti javni stanovanjski fond neprotifnih stanovanj. Vemo, kam nas je pripeljalo prepuščanje obeh segmentov prostemu trgu in ponudbi zasebnikov, in vemo tudi, da nadaljnje zanašanje na razne oblike subvencioniranja bivanja pri zasebnikih problem le poglobljajo. Stanovanjske barone je potrebno obdavčiti in stanovanja tako spraviti do delavskih družin, ki jih potrebujejo.
- Prekarne oblike dela so med mladimi izjemno razširjene, ali v obliki večnega študentskega dela ali pa prikritih rednih zaposlitev v obliki espejev. Velik del mladih, ki opravljajo delo na ta dva načina, dejansko dela poln delovni čas, 8 ur na dan - pri tem pa nima nobene od zagotovljenih delavskih pravic kot so regres, dopust, bolniška, prevoz in prehrana. Eden od nujnih ukrepov za izboljšanje položaja mladih je večji nadzor nad temi prikritimi oblikami rednih zaposlitev in njihova dosledna nadomestitev z rednimi zaposlitvami.
- Štipendije in finančna podpora med študijem. Slovenija ima eno najbolj strmih krivulj zažiranja delovnega časa v prosti čas. Slovenske študentke in študenti, ki ob študiju ne delajo, povprečno na teden porabijo 40 ur za študij (tako v predavalnici kot doma). Tistim, ki delajo, se delovni čas najprej zažre v prosti čas, nato pa več ur na teden kot delajo hkrati tudi manj ur porabijo za študij. Delo med študijem, za katerega se študentke in študentje odločajo predvsem zato, da lahko dejansko živijo, je posledica obupne stanovanjske situacije in splošne druginje. S sistemom štipendiranja je treba to logiko spremeniti - zasledovati je treba cilj čim manjšega števila delovnih ur, ki jih študentje med študijem opravijo, da se lahko dejansko osredotočijo na svojo izobrazbo. Časa za delo bodo imeli po študiju več kot dovolj.
- Kakšen je vaš odnos do nadaljnje integracije Evropske unije? Kako vidite vlogo Slovenije pri tem?

Integracija Evropske unije je izjemno širok pojem. Dejstvo je, da je Evropska unija orodje v rokah ekonomskih in političnih elit jedrnih držav EU, ki jo uporabljajo kot orodje za ohranjanje kapitalističnega sistema in imperialističnih zunanjih politik do držav na periferiji Evrope ter v svetu v razvoju.

Integracije Evropske unije, v kateri njeno politiko diktirajo nemški, francoski in ostali kapitalisti, ne podpiramo. Prav tako ne podpiramo integracije Evropske unije, v kateri se glasovi delavskih gibanj in socialističnih strank izgubijo v navalu navijaštva za pakt NATO in fašističnih klicev po utapljanju beguncev v tretjem svetu. Preden lahko govorimo o podpori tej integraciji mora EU postati dejanski branik delavskih pravic, pravičnega zelenega prehoda, dekolonizacije, protiimperializma in enakih pravic vseh njenih prebivalcev in prebivalcev. Trenutno to ni.

- Aktualne razmere v svetu spodbujajo politike oboroževanja – kako boste v dilemi med maslom in topovi poskrbeli za ohranjanje in razvoj (družbene) blaginje?

Politike oboroževanja spodbujajo politiki, ki z dilemo topovi ali maslo zamegljujejo dejstvo, da je v zadnjih nekaj stoletjih peščica svetovnega prebivalstva nakopičila ogromne količine masla, medtem ko večina masla sploh nima. Ta ista privilegirana peščica potrebuje vedno večje količine topov, da brani vse nakopičeno maslo pred množicami brez masla. Vladajoča politika se oklepa NATO pakta in po njegovem diktatu investira vedno večje količine z delom ustvarjenega družbenega bogastva v topove, saj se zaveda, da je ohranjanje masla, ki si ga je vladajoči razred nagraabil zase v zadnjih treh desetletjih, vezano na ohranjanje globalnega sistema izkoriščanja ljudi in naravnih virov. Sistema, v katerem se bo maslo še naprej kopičilo v rokah tistih, ki v javnih razpravah o oboroževanju za imperialistično plenjenje v ospredje dajejo dilemo topovi ali maslo.

Ljudje, ne samo v Sloveniji ampak širom sveta, ne potrebujejo topov, od katerih nimajo nobene koristi, ampak potrebujejo predvsem redistribucijo masla in njegovo proizvodnjo na okoljsko vzdržen način, ki ohranja naravno okolje za prihodnje generacije. Če dejanske aktualne razmere v svetu karkoli spodbujajo, so to politike razoroževanja.

Svet dela

- Kako gledate na prihodnost dela in na nenehno pojavljajočo se prekarost oziroma na prekarne oblike dela? Katere ukrepe boste predlagali za zaježitev naraščanja števila prekarne oblike dela oziroma prekarosti na splošno? Bodite konkretni.

Prekarost se odpravi tako, da se prepove. Država orodja ima, da to prepoved izvaja in zagotavlja redne zaposlitve. Z večjim sodelovanjem med finančno upravo, ki ima pregled nad viri prihodkov espejev, in z delavskim inšpektoratom, ki lahko vsebinsko presoja vezanost espeja na točno enega delodajalca, bi lahko velikemu delu prikritih oblik zaposlitve naredili konec. To je mehanizem, ki se ga socialisti želimo poslužiti in ki je že na voljo.

- Ali podpirate ustrežnejšo regulacijo dela prek spletnih platform? S kakšnimi ukrepi se nameravate lotiti tega področja?

Spletne platforme je treba zakonsko prisiliti, da redno zaposlijo svoje delavke in delavce, ter jim izplačajo vse pravice iz naslova redne zaposlitve, ki jim pripadajo. To je prvi in najpomembnejši ukrep na tem področju, kakršnikoli nadaljnji ukrepi izhajajo iz te podlage.

- Na kakšen način bi izboljšali delovanje inšpektorata za delo? S katerimi konkretnimi koraki?

Inšpektorje, ki delodajalcem svetujejo o tem, kako izigravati delavsko zakonodajo, je treba zamenjati z inšpektorji, ki bi to zakonodajo uveljavljali in delodajalce sankcionirali. Poleg tega bi okrepili pristojnosti inšpektorata pri nadzoru (vpogledi v dokumentacijo, finančne tokove in dokumentacijo medicine dela, prometa in športa). Omogočili bi tudi neposredno institucionalno sodelovanje med inšpektoratom za delo in organizacijami s področja pravic dela kot je Delavska svetovalnica.

Inšpektorat je potrebno tudi kadrovsko okrepiti z bistvenim povečanjem števila delovnih mest. Prvo orodje za vstop v sistem že obstaja, to je funkcija pomočnika. Menimo pa, da je omejevanje dela inšpektorja na šolane pravnike napaka. Delovnopravno zakonodajo in postopke se lahko priuči, namensko in specializirano pravno službo v inšpektoratu za pomoč inšpektorjem se lahko zagotovi. Priučiti pa se ne da temeljne osebne drže in motivacije, da je potrebno krivice v družbi preganjati. Take ljudi bi si na mestu najprej pomočnikov, nato pa inšpektorjev, želeli. A zato je potrebno pogoj pravne izobrazbe odpraviti, inšpektorat pa povezati z naprednimi aktivisti že v času njihovega študija.

- Kaj boste storili glede revnih zaposlenih, ki kljub polni zaposlitvi živijo pod pragom revščine?

Najpomembnejši ukrep je močan dvig minimalne plače. Sledijo mu regulacija najemnin, stroškov hrane in bivanjskih stroškov kot so komunala, elektrika in ogrevanje.

- Ali podpirate prenovu metodologije za določanje minimalnih življenjskih stroškov in njihov pogostejši izračun, kar je pomembno pri vsakoletnem določanju višine minimalne plače? Na kakšen način bi prenovili omenjeno metodologijo?

Prenovo podpiramo, najmanj na triletni izračun, še raje pa kar tekoče izračunavanje. Glavna sprememba, ki bi jo ob tem uvedli je, da izračun ne bi potekal le na golih statističnih podatkih, ampak bi nujno vključeval postopek primerjave z dejanskimi stroški naključno izbranih dejanskih ljudi s prihodki pod pragom tveganja večine in posledično korekcijo, česar metodologija trenutno ne predvideva.

- Kako boste okrepili glas in vlogo delavke in delavca v družbi, svetu dela in posameznih delovnih okoljih?

Kot stranka in gibanje aktivno sodelujemo in izvajamo različne oblike podpore (administrativna, terenska) pri projektih sindikalizacije in kolektivnega dogovarjanja. To je v resnici daleč najpomembnejši način za krepitev vloge delavk in delavcev v družbi. Noben administrativen ukrep ne more zamenjati realne delavske moči, ki se z močjo kapitala sooči in jo prisili v umik.

Pomembno je tudi, da se sindikatom v Sloveniji povrne bojevitost in pogum pri boju za pravice delavk in delavcev. To si ob trenutni vodstveni sindikalni nomenklaturi, ki se vse bolj zliva z vladajočo politiko in interesi delodajalcev, malo težje predstavljamo. Nedavna pokojninska reforma in obračunavanje z levim krilom sindikalizma je žalosten primer slabe prakse. Na drugi strani so primer dobre prakse protesti iz 2016, ko je vlada nameravala izstopiti iz pogajanj o plačah v javnem sektorju in v katerih so sindikati dosegli svoje. Vračanje bojevitosti sindikatom sicer ni naloga politične stranke, ampak v prvi vrsti naloga delavk in delavcev, ki so člani sindikatov. Imajo pa pri tem ti delavke in delavci našo polno podporo in smo v sodelovanju z njimi pripravljeni pripraviti in predložiti tudi zakonodajne predloge, ki bodo ta prizadevanja olajšali.

- Kakšno je vaše stališče glede vključevanja tujih delavcev in delavk v slovensko družbo, saj jih naše gospodarstvo nedvomno potrebuje? S kakšnimi politikami in ukrepi se

nameravate lotiti vključevanja te naraščajoče skupine delavcev in njihovih družin v tukajšnji svet dela?

Nujno moramo narediti več za vključevanje tujih delavk in delavcev v slovensko družbo. S tega stališča je potrebno narediti dvoje - v prvi vrsti je treba te delavke in delavce aktivno vključiti v oblike delavskega organiziranja, primarno sindikate, in jih izobraziti o delavskih pravicah ter o dolžnostih delodajalcev do njih. V drugi vrsti pa je za njihovo uspešno integracijo nujen zakonodajni ukrep, da je delodajalec dolžan zagotoviti izobraževanje slovenskega jezika znotraj delovnega časa. Pričakovati, da se bo delavec iz tujine vsak dan po osmih, devetih ali desetih urah dela še sposoben aktivno učiti slovenskega jezika, je nečloveško.

- Ali se strinjate, da je pomembno, da je prehod v nizkoogljično družbo tako podnebno kot tudi socialno pravičen oziroma po meri delavstva in okolja? S kakšnimi ukrepi bi to zagotovili?

To bi zagotovili s financiranjem stroškov, povezanih s pravičnim prehodom - zelenih delovnih mest, energetske sanacije obstoječih bivališč, gradnjo novih neprofitnih stanovanj, izgradnjo proizvodnih kapacitet obnovljivih virov energije - iz naslova obdavčitve premoženja in kapitalskih dohodkov, slednje predvsem iz energetske intenzivnih panog.

- Kako boste zagotovili večjo družbeno odgovornost delodajalcev?

V prvi vrsti z organizacijsko podporo sindikatom. Le-ti so v kontekstu razrednega boja edini akter, ki lahko od delodajalcev konsistentno, ne glede na politično konstelacijo, izsili delovanje v družbeno odgovorni smeri. Pri tem jim bomo lahko kot politična stranka pomagali z zakonodajnim ter institucionalnim pritiskom in ukrepi.

V drugi vrsti pa je treba sprejeti ukrepe, po kateri bodo lastniki podjetij nosili tudi večjo osebno kazensko in materialno odgovornost za kršenje delavskih pravic in škodo, ki jo njihova podjetja povzročajo. Tega se kapitalistična država otepa kot hudič križa, premik si bo treba izboriti.

- Aktualne razmere zahtevajo neprestane dokvalifikacije in prekvalifikacije delavk in delavcev, kljub dokajšnji ponudbi vseživljenjskega učenja pa je odzivnost prebivalstva dokaj nizka – kako boste zagotovili, da bodo delodajalci prispevali svoj delež na tem področju?

Podobno kot pri prejšnjem odgovoru. Podpirali bomo vključevanje klavzul o pravicah do izobraževanj znotraj delovnega časa v kolektivne pogodbe. V kontekstu zelenega prehoda pa bodo morali breme prekvalifikacije delavcev nositi delodajalci podnebno in energetske intenzivnih panog, saj so le-te v prvi vrsti sploh razlog, zakaj zeleni prehod sploh rabimo; v drugi vrsti pa so imeli prav kapitalisti, ki so v lasti teh panog, od svojega nesorazmernega vpliva na okolje največjo materialno korist.

- Kako boste uredili implementacijo akta o umetni inteligenci v slovensko zakonodajo, da lahko delavke in delavci čim bolj ohranijo nadzor nad rabo orodij generativne umetne inteligence?

V strank Mi, socialisti! vidimo "umetno inteligenco" (v resnici gre za statistične jezikovne modele, ki z razmišljanjem ali inteligenco nimajo ničesar skupnega) kot novo fazo odtujevanja delavk in delavcev od proizvodov svojega dela. Podobno kot je industrializacija in mehanizacija delavke in delavce navidezno spremenila iz proizvajalcev produktov v upravljalce strojev, "umetna inteligenca" spreminja delavke in delavce v kreativnih in administrativnih panogah. Sektor, kot si ga zamišljajo multinacionalke, ki produkte "umetne inteligence" tržijo, je treba zaustaviti in preprečiti, da se ponovi scenarij industrijske revolucije, v kateri je prej omenjena sprememba prestavila vse produkte dela v last lastnikov strojev. Dvig produktivnosti je dobrodošel, a le, če se preliva v dvig delavskega standarda. To pa, na žalost, zahteva koordinacijo na ravni EU.

- Kako sicer gledate na uveljavljanje digitalizacije in avtomatizacije v proizvodne procese ter kako je treba pri tem urejati socialno-ekonomske posledice teh procesov?

Kot smo napisali v odgovoru na prejšnje vprašanje je treba voditi zavestno politiko, s katero morajo biti pridobitve avtomatizacije in digitalizacije primarno v prid delavk in delavcev, katerih delo se nadomešča. Torej mora biti vsa dodatna finančna učinkovitost zaradi teh procesov usmerjena ne v izplačevanje dividend lastnikom ali nagrad vodstvenemu kadru, ampak nadomestnim delovnim mestom za delavce, krajšanju delovnega časa in prekvalifikacijam na druga področja, če živo delo ni več potrebno. V industrijski revoluciji se je zgodilo povsem obratno od tega in posledično se je takrat zgodil eden največjih padcev življenjskega standarda v zgodovini človeštva. Razredno zavesten razredni boj je edini način, da se enak scenarij ne odvije še enkrat.

Davki, prispevki in plačilo za delo

- Kakšna je vaša usmeritev na področju davčne politike? Ali menite da je potrebna sprememba davka na dodano vrednost in premoženjskega davka ter v kakšni smeri?

Davek na dodano vrednost je v osnovi regresiven. V največjem deležu zmanjša kupno moč tistih z nizkimi prihodki. Socialisti se zavzemamo za znižanje davka na dodano vrednost za dobrine, ki jih za preživetje potrebuje delavski razred, ob izvedbi ukrepov kontrole cen, ki preprečujejo, da bi se znižanje davka zgolj prelilo v višje marže trgovcev; hkrati pa za močno zvišanje tega davka na luksuzne dobrine. Do izpada prihodkov socialne države ne sme priti. Prav tako Slovenija nima realnega davka na premoženje. Treba ga je uvesti in nastaviti tako, da bogati pošteno plačajo svoj delež.

- Ali se strinjate, da je delo preveč obdavčeno, prihodki iz kapitala pa so pogosto obdavčeni z nižjimi stopnjami kot dohodki iz dela, zato bi morali delo obdavčiti manj, kapital pa bolj? Na kakšen način bi to uredili?

Ne strinjamo se s tezo, da je delo obdavčeno preveč. Delo je v Sloveniji obdavčeno toliko, da pokrije stroške socialne države, ki s temi davki zagotavlja pokojnine, zdravstveno in dolgotrajno oskrbo. Definitivno pa so prihodki kapitala obdavčeni prenizko in bi morali to obdavčitev dvigniti, iz naslova dodanih prilivov pa okrepiti socialno državo in delavski standard bivanja.

- Kakšno je vaše mnenje glede višine prispevkov za socialno varnost, ki jih plačujejo delodajalci in delavci? Ali menite, da bi bile potrebne spremembe, in če ja, kakšne?

Višino prispevkov, ki jih plačujejo delodajalci, je treba izenačiti z višino prispevkov, ki jih plačujejo delavci.

- Zaposleni v javnem sektorju prejemajo osnovno plačo, ki ne sme biti nižja od minimalne plače. Ali menite, da bi takšen sistem določanja osnovne plače zaposlenih moral veljati tudi za zasebni sektor?

Da, brezpogojno. Prav ta trenutek je v zakonodajnem postopku nov zakon o minimalni plači, ki smo ga predlagali Mi, socialisti. Med drugimi ukinja doplačevanje do minimalne plače in uzakonja princip t.i. enka je minimalka. Žal se v obravnavo ne premakne, ker tri vladne stranke v praksi ukrep zavračajo, prav tako pa je opazna odsotnost interesa in podpore sindikalnih vodstev.

- Ali ste za to, da bi fiskalno pravilo, zapisano v ustavo, zrahljali oziroma ga zasnovali kot manj strogega?

Fiskalno pravilo je treba ukiniti.

Dolgotrajna oskrba

- Na kakšen način boste krepili novo vzpostavljen sistem dolgotrajne oskrbe?

Glavna stvar, ki je pri sistemu dolgotrajne oskrbe ne smemo dopustiti, je koncesionalizacija. Financiranje sistema je trenutno postavljeno na smelih temeljih - zavarovalni prispevek, ki ga plačujemo proporcionalno glede na višino dohodka, ki pokriva stroške dolgotrajne oskrbe. Največja nevarnost, ki sistemu preti, je podobna tisti, ki je napadla zdravstveni sistem - apetiti zasebnih izvajalcev po tem garantiranem viru financiranja in, po tem ko postane sistem odvisen od njih, izsiljevanje sistema za čim višje dobičke.

Drugo področje, kjer je treba sistem okrepiti, pa so kadri. Menimo, da je treba za kadre v skrbstvu interventno dvigniti plače. Brez tega se nam lahko zgodi, da bomo imeli nazivno veliko kapacitet v skrbstvu, nikogar pa, ki bi v njih delal. Kar se nam, žal, v veliki meri že dogaja.

- Kakšno je vaše stališče do obveznega prispevka za dolgotrajno oskrbo? Ali ga nameravate obdržati ali ukiniti? Če ga nameravate ukiniti, kako boste potem zagotovili financiranje dolgotrajne oskrbe kot nove systemske socialne pravice?

Obvezni prispevek za dolgotrajno oskrbo je dober in ga ne bi ukini. Veljalo pa bi razmisliti o progresivnem preoblikovanju prispevka, kar bi ga naredilo bolj pravičnega.

- Kako boste zagotovili, da bo dolgotrajna oskrba dostopna vsem pomoči potrebnim, ne glede na dohodek, kraj bivanja ipd.?

Predvsem z gradnjo javnih oblik oskrbe. Koncesionarji namreč - iz poslovnega vidika logično - zasledujejo le območja večje poselitve, zaradi česar v sistemu ostajajo luknje.

- Kako boste poskrbeli za izboljšanje pogojev dela, pa tudi plačila za delo za delavke in delavce v dolgotrajni oskrbi? S kakšnimi ukrepi boste spodbudili zaposlovanje delavk in delavcev v dolgotrajni oskrbi?

Šolanega kadra je dovolj, ki pa vsled slabih plač, težaškega dela in zahtevnih pogojev beži iz sistema. Varčevanje na delavcih in poskuse uvažanja dela iz tuje, da se izogne potrebnim povišicam, je nujno končati. Čisto prvi ukrep je interventni dvig plač za najmanj 20%.

Pokojnine in starejši

- Kako boste poskrbeli za upokojence in upokojenke, ki živijo pod pragom revščine?

Dvig zjamčenih pokojnin nad prag revščine.

Glede na to pa tudi sorazmeren dvig vseh pokojnin, ki pogojev zjamčene pokojnine, običajno zaradi dolžine delovne dobe, ne dosegajo in sorazmeren dvig nadomestil.

Denarja je dovolj.

- Kako boste poskrbeli za dostojne pokojnine?

Z izenačitvijo prispevkov, ki jih v pokojninsko blagajno plačujejo delavci in delodajalci.

- Dostojno življenje v dolgoživi družbi je eden od smotrov političnega udejstvovanja – kako boste zagotovili dostojno življenje starejših?

Predpogoj za kakršnokoli dostojno življenje so materialni pogoji za življenje. Kot stranka se borimo za dostojne pokojnine, učinkovito in pravočasno zdravstveno oskrbo, javno skrbstvo in za posege države v cene osnovnih življenjskih potrebščin.

Enake možnosti

- Razlike v plačah med spoloma se po letih povečujejo, to pa vodi tudi v nižje pokojnine žensk. Kaj boste naredili, da se ta trend zaustavi?

Država mora dosledneje izvajati zakonodajo na področju enakih plačil. Pri tem morajo aktivno vlogo prevzeti tudi sindikati in inšpektorat za delo.

- Kako boste uredili implementacijo direktive o enakih plačilih v slovensko zakonodajo in preprečili neenakost plačil? Ali podpirate ratifikacijo konvencije Mednarodne organizacije dela (ILO) št. 190 o odpravi nasilja in nadlegovanja v svetu dela? Kakšne ukrepe za podporo žrtev nasilja bi še predlagali?

Direktivo bomo prenesli v najstrožji možni obliki. Ratifikacijo konvencije podpiramo.

- Število oseb pod pragom tveganja revščine v zadnjih letih v Sloveniji narašča. Kaj boste naredili za zaježitev revščine?

Takojšen dvig socialnih transferjev glede na izračunane minimalne življenjske stroške. Tekoče izračunavanje minimalnih življenjskih stroškov. Vštevanje gospodarske rasti v vsakokratne uskladitve minimalne plače in zakonska ukinitve doplačevanja do minimalne plače. Dvig zajamčenih pokojnin preko praga revščine in sorazmeren dvig nižjih pokojnin in nadomestil.

Ob tem mora država prioriteto poseči v osnovne stroške življenja in cene regulirati, od cene hrane do bivanjskih stroškov elektrike in toplote.

- Nekateri so prepričani, da so pogoji za pridobitev socialnih transferjev v Sloveniji prestrogi in obratno. Kakšne spremembe pri socialnih transferjih zagovarjate?

Vladajoča politika v Sloveniji poskuša po eni strani čim bolj omejiti dostop do socialnih transferjev za pomoči najbolj potrebne. Primeri tega so poskusi zamrzovanja usklajevanja socialnih transferjev z inflacijo, nasprotovanja zviševanju višin socialnih transferov, ki za seboj potegnejo povečanje kroga upravičencev teh socialnih transferjev (npr. denarna socialna pomoč) in omejevanjem dostopa do socialnih transferjev s postavljanjem etnično specifičnih pogojev, kot se je to nedavno storilo za Rome s t.i. Šutarjevim zakonom. Hkrati pa vladajoče politike izrabljajo nekatere socialne transferje in njihovo poviševanje za nagrajevanje specifičnih družbenih skupin, ki jih štejejo v svojo volilno bazo, a niso nujno socialno ogrožene (npr. dodatki za velike družine, veteranski dodatki itd.).

Mi, socialisti! zagovarjamo socialni sistem, ki nikogar ne pušča v revščini na družbenem obrobju, ga ne sili v garaška in slabo plačano dela, v katerem ne gredo koristi predvsem delodajalcem in ki ni namenjen podkupovanju volilne baze vsakokratne vladajoče politike. Prizadevamo si za dvig socialnih transferjev na način, da imajo od njega največje koristi socialno najbolj ogroženi, in olajšanju dostopa do socialnih transferjev za socialno ogrožene. Prioritetno pa za razveljavitev vseh protisocialnih ukrepov iz t.i. Šutarjevega zakona. Za druge konkretne mehanizme in ukrepe iz področja glejte prejšnja vprašanja.

- Ali podpirate razveljavitev ukrepov, ki posegajo v socialne pravice iz t. i. Šutarjevega zakona?

Da, prioriteto.

Javno zdravstvo

- Na kakšen način nameravate (o)krepiti javno zdravstvo? Se vam zdi privatizacija v zdravstvu za bolnike škodljiva?

Javno zdravstvo nameravamo okrepiti z dodatnimi investicijami v prostore in kadre za javne zavode, jasno razmejitev javnega in zasebnega zdravstva, prepovedjo dvoživkarstva, dvigom meje pri kateri lahko družinski zdravniki zavračajo paciente, prenosom nepravičnega obveznega zdravstvenega prispevka v obvezno zdravstveno zavarovanje, ter planskim in postopnim ukinjanjem koncesij. Privatizacija v zdravstvu je za bolnike izjemno škodljiva, saj pomeni, da bo za njihovo zdravstveno stanje skrbela institucija, katere namen je delati dobiček, in ne javni zavod, ki dejansko zasleduje cilj javnega zdravja celotnega prebivalstva.

- Ali podpirate ločitev javnega in zasebnega zdravstva? Kako preprečiti odhode zdravnikov iz javnega v zasebni sektor?

Ločitev podpiramo. Grožnja z odhodi iz javnega v zasebni sektor je večno uporabljana taktika združenja FIDES, ki se je v praksi še vedno izkazala za papirnatega tigra. Dejstvo je, da brez priklopljenosti na javno blagajano zasebni zdravstveni sektor nima dovolj prihodkov za zaposlitev takega števila zdravnikov. Brez pomoči politike je zasebni zdravstveni sektor obsojen na opravljanje manjšega števila storitev za bogataše. Šele s prelivanjem denarja iz javne blagajne zasebnikom, se vrata za privatizacijo zares odpirajo. Mi, socialisti! bomo storili obratno: zasebnikom bomo pipico zaprli.

- Kakšno je na splošno vaše stališče do t. i. zdravnikov dvoživk?

Prakso dvoživkarjenja je treba prepovedati.

- Ali boste z zakonom določili pooblastila Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS) kot aktivnega kupca zdravstvenih storitev za svoje zavarovance, da bi ta lahko kot kupec nagrajeval racionalno organizacijo zdravstva in porabo namenskih javnih sredstev?

Zavedati se moramo, da je vloga "aktivnega kupca" v osnovi kapitalističen pristop k iskanju učinkovitosti, ki povzroča medsebojno tekmovanje za kadre, opremo in sredstva. Menimo, da mora Zavod zavzeti večjo vlogo pri prilagajanju svojega modela financiranja dejanskim stroškom dela, opreme, zdravil in potrošnega materiala, ki se v zdravstvu uporabljajo. Ni pa naloga Zavoda, da javne bolnišnice sili v medsebojno tekmovanje v racionalnosti poslovanja po kapitalistični metriki.

- Ali podpirate to, da se obvezen zdravstveni prispevek preoblikuje v progresivno plačevanje, pri čemer tisti z višjimi dohodki prispevajo več?

Da. Zakon, ki čaka na parlamentarno obravnavo in počne prav to smo pomagali pripraviti.

Sindikati

- Socialni dialog kot eno od področij z dokajšnjo avtonomijo vseh vpletenih strani potrebuje spodbudno okolje – kako ga boste zagotovili?

Zagotovili ga bomo tako, da bomo v njem podprli sindikate.

- Ali menite, da je treba sindikalne zaupnike in zaupnice s pomočjo zakonodaje bolje zaščititi?

Da.

- Ali si boste prizadevali za vzpostavitev zakonskega okvira, v okviru katerega bi bili sadov sindikalnega dela deležni zgolj članice in člani sindikatov?

Ne. Sindikalni boj je razredni boj, zato tudi v sindikalnem boju izbrani sadovi pripadajo celotnemu delavskemu razredu. Krivda za upadanje članstva v sindikatih ni posledica individualne preračunljivosti posameznih delavk in delavcev, ki privarčujejo z neplačevanjem sindikalnih članarin in so hkrati deležni sadov delavskega boja. To je krivda preračunljivosti vodstev sindikalnih central, ki v služenju svojim individualnim interesom odstopajo od delavskega boja, popuščajo delodajalcem in vladajoči politiki ter s tem pasivizirajo celotni delavski razred. Odgovor na to ni državna prisila delavk in delavcev k članstvu v sindikatih, ampak bolj militantno in bolj inkluzivno vodenje delavskega boja, ki bo motiviralo in spodbudilo delavke in delavce k večjemu članstvu v sindikatih.

Varnost in zdravje pri delu

- Za vodenje učinkovite politike na področju varnosti in zdravja pri delu je ključen monitoring stanja. Ali boste na nacionalni ravni vzpostavili digitalizirano zbirko podatkov po zgledu registra varstva okolja, v katero naj bi delodajalci redno vnašali ključne podatke s področja varnosti in zdravja pri delu?

Predlog bi v osnovi podprli. Je pa dejstvo, da v obstoječi ureditvi, v kateri medicina dela, prometa in športa deluje kot podizvajalec delodajalcev, tak register ne bi imel nobene uporabne vrednosti. Področje varnosti in zdravja pri delu je treba reformirati tako, da se prekine ta konflikt interesov in MDPŠ organizira kot neodvisen del javnega zdravstva, ki ni odvisen od neposrednih pogodb s specifičnimi delodajalci.

- Izvajalci medicine dela zaradi navzkrižja interesov ne morejo v skladu s svojo strokovno doktrino ugotavljati poklicnih bolezni, saj so finančno odvisni od delodajalcev. Ali boste reformirali medicino dela tako, da bo postala javna služba, ki bo financirana iz javnih sredstev iz naslova delodajalčeve diferencirane prispevne stopnje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni?

Da.

- Delavec, ki mora danes sam vložiti zahtevo za priznanje statusa poklicne bolezni, ni usposobljen za njeno prepoznavanje. Ali boste nadgradili Pravilnik o poklicnih boleznih tako, da bo za predloge za njihovo ugotovitev v bodoče naloga javno-financiranega izvajalca medicine dela?

Da.

- Inšpektorat RS za delo na področju varnosti in zdravja pri delu najpogosteje ugotavlja slabo strokovno delo na področju ocenjevanja tveganja in usposabljanja delavk ter delavcev za varno delo. Ali boste znova predpisali dovoljenji za opravljanje teh dveh strokovnih nalog?

Da.

- Kakšna bi morala biti zaščita delavk in delavcev pri delu na prostem, kadar temperatura ozračja presega 30 stopinj Celzija oziroma je nižja od 16 stopinj Celzija, in sicer v dejavnostih, za katere še noben predpis ne določa omejitev? Gre za transportna sredstva, ki se uporabljajo zunaj podjetja; pri pridobivanju mineralov in nekovin v ekstraktivni industriji; na ribiških čolnih in na poljih, v gozdovih in na podobnih zemljiščih, ki tvorijo del kmetijskega ali gozdarskega podjetja, in ležijo stran od zgradb delodajalca.

Zaščita vseh delavk in delavcev, ki delajo na prostem in so pri tem izpostavljeni mrazu, vročini, vetru in drugim podnebnim faktorjem, bi morala biti enaka ne glede na panogo, v kateri delajo. Te standarde moramo poenotiti.

- Ali bi glasovali za sprejem direktive EU in slovenskega predpisa za obvladovanje stresa in drugih psihosocialnih tveganj na delovnem mestu?

Da, pod pogojem, da direktiva nalogo za obvladovanje stresa in psihosocialnih tveganj naloži delodajalcu in je ne prepušča samoorganizaciji delavke ali delavca.

Stanovanjsko področje

- Kaj boste storili glede stanovanjske krize, ki je posledica tega, da se je Slovenija po osamosvojitvi odpovedala – vsaj do nedavnega – aktivni javni stanovanjski politiki in s stanovanjskim zakonom privatizirala velik delež takratnega stanovanjskega fonda? Kakšne ukrepe v zvezi s tem načrtujete?

Stanovanjske krize se je treba lotiti z dveh koncev. Prvi je obnovitev javnega stanovanjskega fonda - torej fonda stanovanj v javni lasti, v lasti stanovanjskih skladov. Te morajo skladi pridobiti ali z gradnjo ali z odkupom, in jih nato oddajati neprofitno - torej s tako najemnino, da se pokrijejo stroški vzdrževanja stanovanja in nič več od tega.

Drugi konec pa je na strani praznih stanovanj, katerih lastniki so ljudje, ki v njih ne bivajo. Najprej je treba uvesti nepremičninski davek, pri čemer se mora stanovanja, ki niso oddana v dolgoročni najem, dodatno obdavčiti. Nato je treba uvesti enotne smernice za določitev najemnine stanovanj, določiti maksimume in stopiti na prste ljudem, ki stanovanja oddajajo na črno.

Stanovanja moramo nehati obravnavati kot investicije in sredstva za plemenitenje premoženja, ampak kot prostor za bivanje, ki morajo biti na voljo vsem, ki v Sloveniji prebivajo. Razlog za nakup stanovanja ne sme biti to, da ga bo nekdo potem oddajal nekomu tretjemu.

- Ali potemtakem podpirate gradnjo javnih najemnih stanovanj? S kakšnimi ukrepi jo je po vašem treba okrepiti in pospešiti? Ali bi morala država pospešeno graditi tudi stanovanja za prodajo?

Gradnjo javnih najemnih stanovanj za oddajanje po neprofitni najemnini podpiramo. Okrepimo in pospešimo jo lahko samo na en način - s preusmeritvijo proračunskih sredstev v ta sektor. Največ rezerv, ki jih lahko izkoristimo, je pri porabi za orožje.

Država stanovanj za prodajo ne sme graditi. Izkušnje javnih stanovanjskih fondov iz tujine, ki pod določenimi pogoji omogočajo prodajo javnih stanovanj najemnikom, kažejo, da je tak sistem vzdržen zgolj ob hkratni uvedbi systemskega vira za gradnjo stanovanj oziroma prispevka za stanovanjsko gradnjo. V primeru uvedbe takšnega prispevka, ki bi progresivno obremenil plače in premoženje, bi se bili Mi, socialisti! pripravljene pogovarjati tudi o možnostih odkupa javnih najemnih stanovanj s strani njihovih najemnikov, pod določenimi pogoji. Zlasti pod pogojem prepovedi nadaljnje prodaje tega stanovanja v roku nekaj desetletij po nakupu. Dokler pa ni zadostne javne in politične podpore takšnemu modelu preskrbe z javnimi najemnimi stanovanji, njihovo prodajo zavračamo in smo na stališču, da morajo ta stanovanja trajno ostati v lasti države ali občin ter se oddajati prebivalkam in prebivalcem po neprofitni najemnini.

- Kdaj boste obdavčili nepremičnine in kakšen bo ta davek? Ali podpirate omejitve oziroma regulacijo višine stanovanjskih najemnin, in če da na kakšen način?

Nepremičnine moramo obdavčiti čim prej. Izhodiščni predlog, ki ga je na začetku mandata pripravilo ministrstvo za finance, torej 1,45 % od posplošene vrednosti, je lahko dobra izhodiščna vrednost, vendar bi se morala prilagoditi glede na kategorijo in zasedenost (torej višja, če gre za nepremičnino, v kateri lastnik ne biva, višja za nepremičnine višje vrednosti itd.).

Omejitev višine najemnin prav tako podpiramo. Vsekakor mora v kombinaciji z nepremičninskim davkom biti zasnovana tako, da lastniki davka ne bodo prenašali na najemnike.

- Sindikat upokojencev Slovenije, ki je del Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, si že dalj časa prizadeva za državno sofinanciranje vgradnje dvigal v stanovanjske objekte? Ali boste poskrbeli za ureditev systemskega sofinanciranja te možnosti oziroma, kako boste na splošno poskrbeli za večjo mobilnost starejših?

Državno sofinanciranje gradnje dvigal v stanovanjske objekte bi podprli pod dvema pogojema: prvi je ta, da imajo vsi lastniki stanovanjskih objektov z več kot dvema nadstropjema hkrati zakonsko določeno obvezo po vgradnji dvigal. Drugi pa je ta, da gre za povratna sredstva - torej da lastniki teh objektov sofinancirani znesek v nekem časovnem obdobju revalorizirano vrnejo oziroma, alternativno, da država pridobi sorazmerni lastniški delež nepremičnine, v katero je z javnimi sredstvi investirala.